

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Van 'ancien' naar 'nouveau' Opinionie

Houdijk, R.

Citation

Houdijk, R. (2000). Van 'ancien' naar 'nouveau': Opinionie. *Bestuurskundige Berichten*, 15(3), 26-27.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234357>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234357>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Van ‘ancien’ naar ‘nouveau’

Ruud Houdijk

“De redactie daagt u uit te reageren op dit stuk. In het volgende nummer zal de auteur de discussie aangaan en uw reacties onder de loep nemen, aan de hand waarvan tevens getracht zal worden een karakterisering te geven van een mogelijk ‘nouveau regime’.”¹ Met deze woorden werd U, de lezer, in het vorige nummer van Bestuurskundige Berichten de handschoen in het gezicht geworpen. Het spijt mij ten zeerste dat niemand de uitdaging heeft aangenomen. De handschoen is onberoerd gebleven. Wees echter niet bevreesd (of misschien juist wel): bij deze raap ik de handschoen weer op en schets ik mijn eigen visie op de toekomst van de Nederlandse politiek.

In het vorige nummer signaleerde ik een aantal ontwikkelingen, die het aanzicht van de Nederlandse samenleving veranderen. *Verplaatsing* en *fragmentering* waren twee van die ontwikkelingen. Verplaatsing van de macht geschiedt door het toenemende belang van de Europese Unie, fragmentering van de samenleving door de toepassing van ICT. Deze ontwikkelingen in ogenschouw nemende, concludeerde ik dat de institutionele politiek door de tijd dreigt te worden ingehaald en tot een 'ancien regime' zal verworden. Deze conclusie werpt veel vragen op. Als de Haagse politiek niet meer de spil van de samenleving vormt en de institutionele politiek niet meer het belangrijkste ordenend principe, wat komt er dan voor in de plaats? Hoe wordt er sturing gegeven aan een gefragmenteerde samenleving? Gaat de nationale staat verloren? Hoe ziet het 'nouveau regime' er uit? In dit artikel zal ik trachten een antwoord op deze vragen te vinden. Om structuur aan te brengen in de chaos van vragen, zal ik eerst beschrijven hoe.

mijns inziens, de burger er in het 'nouveau regime' uitziet. De burgers vormen immers de bouwstenen van de samenleving. Aan de hand van de bouwstenen kan ik een beeld van de samenleving schetsen. De laatste

individue- lisme viert hoogtij

stap bestaat uit een poging te achterhalen hoe er sturing kan worden gegeven aan de nieuwe samenleving en door wie.

Mensbeeld en samenleving

Individualisme viert hoogtij in de westerse samenlevingen. Door de mogelijkheden van ICT wint de burger aan onafhankelijkheid. Men kan kiezen waaraan men wil deelnemen en in welk land. Politiek bedrijven doet de burger niet meer via de gevestigde instituties en de bestaande kanalen,

maar via nieuwe belangengroeperingen, die spontaan ontstaan. De burger verliest echter de zekerheid van het oude en vaste. Met het vervagen van de nationale grenzen, vanwege de europeanisering, zal de burger juist proberen haar eigen (deel)identiteit te behouden. De nieuwe burger is onafhankelijk, maar zelfbewust betref-

fende haar eigen identiteit. De zojuist geschetste burgers vormen een samenleving, zij het een nieuw soort samenleving. De zogenaamde “netwerk-samenleving”, die wordt gekenmerkt door flexibiliteit en vrijblijvendheid.

Sturing

Door de grote dynamiek en flexibiliteit wordt de samenleving onoverzichtelijker en complexer. Sturing geven aan het amorphe geheel van zich ontwikkelende netwerken en relaties wordt moeilijker. Een top-down aanpak, zoals de institutionele politiek hanteert, is niet meer toereikend. Doordat de greep van de huidige machthebbers op de samenleving verzwakt, ontstaat er een machtsvacuüm. Geen van de bestaande belangengroeperingen zal in staat zijn dat vacuüm op te vullen.

Ook sturing vanuit Brussel zal allengs moeilijker worden. Een gefragmenteerde samenleving kan moeilijk vanuit één punt bestuurd worden en bovendien zullen de burgers zich vanuit hun hervonden deelidentiteiten (en misschien zelfs vanuit nationalisme) verzetten tegen het centrale gezag in Brussel.

Van 'ancien' naar 'nouveau'

Ik ben nu op een punt aanbeland, waar ik terug moet keren naar de centrale vragen, om ze aan de hand van het bovenstaande te beantwoorden. Zelfregulering binnen netwerken lijkt een mogelijke opvolger van de huidige regulering door de institutionele politiek. Probleem hierbij is echter, dat zelfregulering té vrijblijvend is. Binnen de internetwereld bijvoorbeeld, waar getracht wordt op deze wijze regels tot stand te brengen, wil het niet erg vlotten. Een dwingende groepering of instantie zou met een stok achter de deur de garantie voor een goede afloop kunnen geven. Waar vinden we een dergelijke instantie, die

beschikt over genoeg gezag? Misschien is dit wel de positie, die de institutionele politiek moet proberen te veroveren. Zelfbewustzijn van de politici is dan wel vereist. Men moet realiseren, dat de institutionele poli-

subsidiariteit verliest aan betekenis

tiek zelf ter discussie zal komen te
 staan door de ontwikkelingen binnen
 de samenleving. Alleen als de insti-
 tutionele politiek bereid is zichzelf om
 te vormen tot een 'nouveau regime',
 zal zij voort kunnen blijven bestaan.

¹ Houdijk, R.M., "De Nederlandse institutionele politiek rot weg", *Bestuurskundige Berichten*, 2000, jaargang 15, nummer 2.